

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska Uškarua (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.**

Počtna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Shod učiteljskega naraščaja v Ljubljani.

Položaj slovenskega, predvsem pa še kranjskega učiteljstva postaja vedno neznošnejši. Tolovajstva kranjskih inkvizitorjev vedno bolj kričijo do neba za maščevanje, vse naše javno življenje je pokrito z ostudno masko hinavščine, zahrbtnosti, koritarstva in denuncijantstva. Vedno bolj se nam kaže v jasni luči ves smrad in vsa korupcija klerikalizma.

V teh težkih dneh, ko odpadajo suhe veje, ko bežijo od nas bojazljivci in neznačajneži, ko dosegajo klerikalna lopovstva svoj višek nad širitelji kulture in prosvete, v teh težkih dneh se bo zbral v Ljubljani naš naraščaj, da pokaže takoj s prvim korakom v življenje, po kakšni poti bo hodil, kako se je pripravil za to težko pot in kje in kakšni so njegovi cilji.

O, naj ne mislijo tisti, ki vihtijo danes biče po hrbtu „psov za plotom“ (Gospod dr. Krek, saj ste nas blagovolili tako imenovati, ali ne?), da mladina ne vidi teh krivic, da ne zna ločiti korupcije od poštenosti. Mladina vidi naše in vaše delo; vidi, kakšni so vaši in naši cilji; vidi, kakšna je vaša in naša pot. Videla je vse to, zato je krenila na pot odkritosti, nesebičnosti in — poštenja. To je pa tudi povsem naravno, saj vsako mlado, nepokvarjeno srce je pač še toliko idealno, da stremi za lepimi in velikimi cilji in da se s studom obrača od koritarjev in prodanih značajev. V naše vrste prihajajo te sveže in nove moči, da se bojujejo z nami za svobodo in prosveto naroda, iz katerega so izšli.

Dobro pa ve ta mladina, da jo čaka v naših vrstah samo nesebično in požrtvovalno delo in trud, zato je pa tudi že njen prvi korak v življenju — delo. To nam znači abiturientki sestanek, ki se vrši 16. t.m. v Ljubljani*, ko se bodo zbrali abiturienti in abiturientke vseh slovenskih in zastopniki mnogih hrvaških učiteljskih skupnem zborovanju. Pregledali bodo pot nazaj in umerili korak v bodočnost! To bo važna

* Natančen program prinesemo v prihodnji številki.

manifestacija našega naraščaja za naše ideje, za pravo smer in taktiko našega dela. Da resno pojmiyo svoje bodoče delo, spoznamo že iz referatov, ki so prijavljeni dosedaj in zato jim kličemo že danes: Mnogo uspehov! Zborovanje pa ne bo velike važnosti za abituriente same, ampak tudi za učiteljstvo. Spoznalo bo isto tu svoje bodoče tovariše, informiralo se bo lahko jasno o njihovem stanju, spoznalo bo njihove cilje in nazore, saj tu bodo pokazali rezultat svojega pripravljanja za naš težak, a lep stan. Pozivljamo torej vse učiteljstvo, v prvi vrsti pa še mlajše učiteljstvo, da se ga tudi ono udeleži v kar največjem številu.

Boj za šolo.

Velika in dalekosežna je važnost šole. Kdor misli pošteno z ljudsko šolo, vidi v njej učilnico, kjer dobi človek pouk, ki mu je podlaga k poznejšemu razvitku. Ta pouk pa mora biti le pouk, ne primešan s stranskimi nameni. Otrok, ki pohaja tako učilnico, ponese s seboj dober temelj v višje šole, in ako tudi te niso v rokah prijateljev mističizma, se izobrazi v koristnega člana človeške družbe. Naprednjaki smatrajo šolo res le za šolo, hočejo, da se mladina izuči v predpisanih predmetih, da se uči lepega vedenja ter pripravi pošteno za trdo pot v življenje. Zato mora biti način pouka svoboden stranskih primesi; čez prag šole ne sme strankarska politika. Učitelj je v šoli učitelj, ki se mora ravnati po pedagoških predpisih. Šola je svetišče, iz katerega naj stopi otrok vedrega čela, poučen o vsem potrebnem, kar mu ima koristiti nasploh, ne pa da nese otrok s seboj iz šole pečat, ki kaže na krivo pot.

Klerikalci imajo s šolo svoje posebne namene. Le malo pouka kmetu, meščan-skemu otroku več seveda, toda vse pomešano in zbruluzgano tako, da je otrok ves zmešan in zbeigan, ko se vrača iz šole. Klerikalci nam ne mar splošen, običajen pouk, marveč posebne vrste ponk gojijo oni, pouk, ki uklepa v črne jarmie že otroka, da ga drži trdno tudi potem, ko

doraste. Na Slovenskem ne morejo klerikalci še prav s svojimi glavnimi nameni do šole, ali kolikor morejo, toliko korakov pa so že storili vanjo. Sedaj so prinesli na Kranjskem s seboj sliko dr. Sušteršiča. Ta strankar mora biti obešen v vsaki ljudski šoli; zraven naj obesijo še dr. Kreka, s križem v eni, z nožem v drugi roki in škofa Jegliča z rdečo brošuro pod pazduho.

Velik je boj za šolo, ali naj se razvija naravno ter nosi dobre plodove, ali naj bo tvornica za ljudi, kakršne potrebujejo klerikalci.

Kaj so zmožni klerikalci storiti s šolo, to vidimo v Belgiji. Leta 1884. so prišli klerikalci v Belgiji do vlade. Takrat je imela ta država 2124 samostanov, menihov in nun v njih 32.461. Lepo število! Ali kako so potem narasli: Leta 1911. torej lani, je bilo samostanov že 4135, menihov in nun 85.744. Ljudske šole so padle v tej dobi s 4787 na 4.68, klerikalne pa so zrasle z 10 na 2906. Samostani po večini vzdržujejo šole, seveda jim daje država denar. Klerikalci dobivajo za svoje šole 20 milijonov frankov državne podpore. V šolah poučuje 12.439 menihov in nun; če ima kdo usposobljenostni izpit ali ne, to je postranska reč, glavno je, da je klerikalci.

Polastili so se šole, v samostane so djali šole, in menih in nune učijo, kar hočejo in kakor hočejo. Ker je taka ljudska šola za nič, so zviti klerikalci sodili, da bi se jim pa utegnili ljudskošolski gojenci odtegniti, ko zapustijo šolo, zato so se vrgli na nadaljevalne šole, ki jih imajo 2670. Tako držijo potem šolsko mladino v krempljih. In česar se je naučil Janezek, to Janez zna. Ker imajo skoro vse šolstvo v rokah, je uvereno, da se borijo proti drugim šolam, hoteč jih popolnoma pokončati. Vendar pa je odpor proti klerikalcem velik, vendar raste napredna misel tudi v Belgiji; raste, boreč se ognjevitosti proti svojim zakletim sovražnikom. Vse hočejo pobasati, vse pomenišiti in ponuniti, toda pride dan, ko bo poražen v Belgiji klerikalizem. Pri zadnjih volitvah so zmagali

klerikalci, toda zmagali so z največjim naporom. To pa kaže, da gredo in morajo navzdol. — Dokler imajo moč, pa bodo raztezali svoje kremplje po šoli; ustanavljajoč, kjer treba šole, in sicer samostanske in pobijajoč ljudske šole pravega pomena.

S šolo zmagujejo klerikalci v Belgiji in zraven šole z nevednostjo, katere je še ohiko v belgijskem ljudstvu. Zakaj v Belgiji ni splošne šol. dolžnosti. Šole ne obiskuje kakih 100.000 otrok. Torej: ne silijo staršev, da bi pošiljali otroke v šole; kjer pa jih pošiljajo, tam morajo biti ustrojeni prištno po klerikalno. — To se cedijo sline slovenskim klerikalcem po belgijskih razmerah! Zato pa tudi tolik njihov napor, da bi si jo priborili. Nobeno sredstvo jim ni preumazano. Najprej so razdvajali učiteljstvo, ker vedo, da je najlažje vladati tam, kjer ni edinstva in kjer se pomečejo zmagaj v kraj. Kreature uklepajo v jarem izkoriščevalcev, kreature so same sebi v sramoto, skupnosti pa v škodo!

Namesto kruha — puške!

Nedavno temu je došel učiteljstvu odlok od predstojnih šolskih oblastev, naj se učiteljstvo marljivo udeležuje strelnih vaj, zlasti v obmejnih krajih. Seveda, to je prišlo gotovo odzgoraj naravnost z Dunaja. Četudi je učiteljski stan za našo vladu zadnji med zadnjimi, vendar ga poznajo in se ga jako pogosto spominjajo — ko ga potrebujejo, ko služi to vlad v njene namene. Torej kar dežuje raznih okrožnic in odlokov: Učitelj navdušuj in goji patriotizem v šoli in zunaj šole, skrb za kmetijstvo, skrb za gospodarske organizacije, pojdi kmetu na roko pri kmetijstvu, skrb za zdravje mladine, bodi član patriotskih društev, sodeluj pri cepljenju koz, na volitvah (onih borih treh kron, ki sem jih zaslužil pred enim letom na državnozborskih volitvah, pa nisem še sedaj sprejel!) in bodi učitelj vs-e-j in povod vladi na uslugo. Vsakdo bi pričakoval, da ta vlada, ki tako živo potrebuje učiteljstvo, tudi kaj ukrepa za učiteljski stan in to toliko

LISTEK.

Ali so otroški vrteci koristni ljudski šoli ali ne?

(Konec.)

Naravnost tiransko bi bilo zahtevati od takih malih otrok, da bi sedeli mirno kot vajiki 3 ure v klopi. Srečna tista vrtnarica, ki ima telovadnico, da v zimskem ali sploh deževnem času odvede otroke, da se tam naskačejo in naigravo prosto ali v krogu. Me se seveda ne štejejo med tiste in čakati moramo pomlad, da pridemo kot metulji na dan. Potem ni čudo, če otroci ne vztrpijo v klopi, in da jih pusti vrtnarica prosto gibati se in zaradi tega je tudi naravno, da ti otroci, ko pridejo v ljudsko šolo, ne morejo razumeti besede — mir! Zato se učitelji večkrat pritožujejo. Ta pogrešek imajo otroci, ki pridejo iz vrtca v ljudsko šolo, a poleg tega slabega imajo pa mnogo dobrih lastnosti. Nekateri trdijo, da se z učenjem pesmic in deklamacij otrok muči in pri tem slabi njegov spomin. Da bi to učenje slabo vplivalo na poznejša leta, odločno zavračam. Ko sem bila pri sv. Jakobu vrtnarica — tega je že mnogo let — je bila v vrtcu neka deklica že tretje leto in ves ta čas je ona igrala „glavno vlogo“ pri vseh otroških prireditvah. Ta deklica je pozneje nadaljevala svoje študije

na neki strokovni šoli v Trstu in zaradi svoje pridnosti je bila poslana na Dunaj, kjer je nauke tudi izvršno dokončala. Naj imenujem še neko učiteljico — sedaj službujočo na Štajerskem, ki je vedno odlično izvršila svoje izpite, čeprav je tudi ta v vrtcu pri sv. Jakobu igrala te „glavne vloge“. In mnogo slučajev bi lahko navedla, ki so dijo med mlajšo generacijo in so tudi ti „delali komedije“ v otroškem vrtcu, a so v nadaljnjih šolah vedno izvrševali dobro svoje izpite. Tem se pač ni poznalo, da jih je otroški vrtec pokvaril. Kakor lahko otrok sprejme v spomin te predstave, tako jih lahko tudi pozabi brez najmanjše škode. Saj vidim sama, če otrok ostane 14 dni do 3 tedne doma, da je že vse pozabil, kar se je takrat učil. Torej tudi to „slabo“ — kakor nekateri imenujejo — ni opravičeno. Otroka spoznamo prav kmalu, bo li duševno razvit ali ne, in sicer že iz prve njegove mladosti. Sicer se nekaterikrat tudi varamo, ali nasplošno je res tako. Torej, komur je um razvit, ostane tak tudi v poznejših letih in če zahaja v otroški vrtce, se ni bati, da bi se tam pokvaril. Otroški vrtce se da primerjati mostu, po katerem pride otrok iz ozkega domačega kroga v javno življenje ljudske šole. Otroški vrtce pripravlja otroke za ljudsko šolo s tem, da jih privadi redu, pazljivosti in natančnosti. Da bi jih starši v toliko pripravili, bi zaman pričakovali, ker jim manjkajo pogoji za to. Prosim vas, katera mati-gospodinja more s svojim otrokom po več ur na dan govoriti, igrati in dr.?

Preprosta mati tega ne more in ne zna, tista pa, ki bi morda lahko, ima pa sredstva, da jih izroči tujim vzgojiteljicam. To sicer ni nič hudega, a po mojem mnenju je boljše za otroke, če je v družbi, je bolj iznajdljiv in živahnejši. Otrok v družbi se nikdar ne dolgočasi; tako tudi v otroškem vrtcu, kjer ima vedno vedno posla, zato mu tudi pozneje šola ne dela nikakih težkoč.

Skupne telovadne igre, ki jih spremlja navadno petje, združujejo telesne in duševne vaje. Otroci v teh igrah posnemajo kmeta, kovača; predstavljajo prizore iz živalskega življenja, kakor: zajčke, golobčke. Otroci se telesno vadijo ter gibljejo roke, noge, trup, a obenem tudi glasovne organe pri petju. Vsebinske posameznih iger podaje otrokom mnogo tvarine za nazorni nauk. Pri vseh teh opravilih ima vrtnarica dovolj prilike opazovati te malčke in spoznati njih navade in razvade. Učitelju ljudskih šol je pa kaj takega nemogoče. Otrok je v ljudski šoli že večji in razumljivo, bolj prebrisan, da zna kolikortoliko prikrivati te svoje slabosti, ker jih spozna za slabe. V vrtcu pa jih otrok naredi in izreče brez najmanjšega ozira. Sicer se pa dogodi, da se dobijo tudi tako mali otroci v porednosti že preveč razviti. Naj navedem samo ta slučaj. Pred 2 letoma sem imela v vrtcu deklico, ki je bila precej dolgih prstov in v tem neverjetno za svoja leta prebrisan. Neki dan je imela pri njej sedeča deklica mal naprstnik, ki je deklici dolgih prstov jako ugajal in najbrž si ga je želela imeti. Zbralo se je

več otrok okolo deklice z naprstnikom in ta ga je kazala vsem, da je krožil iz roke v roko. Hipoma naprstnika ni bilo več. Lastnica njegova je jokala, vse smo preiskali, žepe, pod klopjo, povsod, a naprstnika nismo našli nikjer. Nazadnje sem bila gotova, da je padel kam daleč pod klop in da ga postrežnica pri pometanju že dobi. No, s tem je bilo za sedaj končano. A vendar je moje oko vedno ležalo na deklici dolgih prstov z mislijo, kje se prikaže oni tako na čuden način izginoli naprstnik. Kakor po navadi smo se učili in peli, a pri tem opazim, da ima ona deklica, do katere sem imela sum, eno lice nekoliko debelejše od drugega. Grem k njej, potipljem lice, in noter je ležal naprstnik že nad celo uro. Da je bila zato kaznovana, se razume. Povedala sem tudi njeni materi, kaj se je zgodilo, in ji priporočila, naj pazi nanjo, ker ima to grdo razvado, kar sem že parkrat opazila. Začudila se je žena in zatrjevala, da se njena hčerka ne dotakne nobenih reči, ki se jih ne sme. Ta mati sama ni poznala lastnega otroka, ker se gotovo ni dosti bavila z njim. Kakor je pri tem otroku vrtnarica opazila in izkušala zatreti to slabost, tako je še v mnogih drugih slučajih. Torej dokazov je mnogo, da je otroški vrtce koristen otrokom, njih staršem in tudi učiteljem, ki pa naj potrpijo z njimi, če so nemirni, saj je to znak zdravja in bistrega razuma!

Antonija G.